

פ ר ר ט ו ק ו ל מט. 2/ג

פמישיבת ועדת הכספים שהתקיימה ביום ג', ה' בחשוון תשי"ד, 14 באוקטובר 1953 בשעה 11.45 בקריה-תל-אביב

ש.ה.

הנר כוזים:

- חברי הוועדה
- י. גורי - היו"ר
  - י. בדר
  - מ. גניחו בסקי
  - ש. דיין
  - א. סטופ
  - ש. פרלשטיין
  - א. ציזלינג

- מוזמנים
- ד"ר לנדאו - מנהל מלווה חובה (נכח בסעיף הראשון)
  - ד"ר לונברג - מטעם משרד המשפטים
  - ד"ר גלאס - מטעם משרד המשפטים
  - ד"ר אולשן - ממלא מקום נשיא בית המשפט העליון (נכח בסעיף השני)
  - ד"ר לם
  - ד"ר לנדאו
  - ד"ר לונברג
  - ד"ר אייזנברג - מנהל מחלקת בתי המשפט (נכח בסעיף השני)

טזכיר הוועדה - ש. בזק

- סדר - היום:
- א. תקנות לבצוע חוק מלווה חובה תשי"ג;
  - ב. מסכורת השופטים;
  - ג. שאלות של חברי הוועדה והצעות לסדר הדיונים.

היו"ר י. גורי:
אני פותח את הישיבה.
אבקש את ד"ר לנדאו למסור מה הענינים שבנוגע אליהם הוא רוצה להביא תקנות לאישור הוועדה.

ד"ר לנדאו:
ברצוני לבקש את הוועדה לדון בענינים הבאים: א. תקנות בדבר ציוד נע שנוצר בארץ; ב. רשימת הבנינים שיש להגדיל את הערכת שוויים; ג. ענין המוסדות שיש להכיר בהם כמוסדות כספיים; ד. בעיית פטור כללי או חלקי לגבי מוסדות שונים.

היו"ר י. גורי:
נקבע בהקדם ישיבה שתהיה מוקדשת רובה או כולה לענינים אלה.

בענין המוסדות המבקשים פטור, עלי לציין כי פנו לוועדה שני מוסדות: "מעון" מחיפה, ו"עמידר". הם הביאו נמוקים הנראים בעלי משקל ומבקשים כי יכללו אותם במסגרת הפטור. הם ביקשו את ועדת הכספים שאם תהיה מוכנה לדון בערעור שלהם, יעכבו ביבתיים את בקיטת הסנקציות נגדם עד אשר תתקבל החלטה לחיוב או לשלילה. דעת הוועדה היא, כי לגבי אותם מוסדות שדון בערעוריהם, יש לבקש את מנהל המלווה לא לנקוט בפעולות עונשין. הדיון יתקיים בקרוב.

ב. המשך הדיון בענין משכורת השופטים

היו"ר י. גורי:

אני מקבל בברכה את סמלא מקום נשיא בית המשפט העליון, מר אולשן, ואת חברי המשלחת. רוצה אני להזכיר לחברי ועדת הכספים כי לפני צאת הכנסת לפגרא, נתבקשנו על ידי מנהל בתי המשפט בארץ, ד"ר אייזנברג, ועל ידי השופטים, לדון בפנייתם להכניס תקונים מסויימים בדרגת המשכורת של השופטים. אותה שעה לא היתה אפשרות בידי הוועדה לסיים את הדיון בשאלה זו היות ולפני צאת הכנסת לפגרא היתה עמוסה ענינים שונים וגם משום שהיא ראתה צורך לקיים כמה ברורים נוספים שיש להם קשר גומלין עם בעיית משכורת השופטים, בטרם היא מסכמת דיוניה בשאלה זו. הודענו אז למנהל בתי המשפט, כיצד נמשיך ואולי אף נסכם את הדיון, בימי הפגרא.

בינתיים החלטנו להענות לפניית השופטים ולהמליץ על מתן מקדמה בסך 300 לירות לשופטים שיצאו לחופשה, על מנת שתנוכה ממשכורתם - מבלי להתחייב מראש כי זו תהיה המשכורת המוגדלת.

לפני ימינו מספר נתבקשתי על ידי באי כח השופטים לפנות לאוצר ולבקשו לא לנכות את התשלום הראשון על חשבון המפרעה ממשכורת ספטמבר המשלמת עתה, מאחר שלא היתה שהות לוועדה לסיים את הדיון. דברתי על כך עם החשב הכללי, והוא הבטיח לי שהענין יבוא על סדורו.

ד"ר אייזנברג:

ד"ר נאמן פנה לשר האוצר בענין זה, ושר האוצר אמר כי כל עוד קיים הדוקו-מנט לפיו יש לנכות את שיעורי המפרעה מן המשכורת, ומאידך אין בידו דוקוסנט המחייב להעלות את משכורת השופטים, ימשיך האוצר לנכות תשלומים אלה מן המשכורת הנוכחית.

היו"ר י. גורי:

בטרם תסכם ועדת הכספים את דיוניה בענין זה, נשמע את דברי סמלא מקום נשיא בית המשפט העליון ואת משלחת השופטים.

ד"ר אולשן:

הכינותי כי הוזמנתי רק כדי להשיב על שאלות במידה ותתעוררנה, מאחר שאני איני מייצג את השופטים בדרישה זו או אחרת. לשם כך ישנם שלשה שופטים.

י. בדר:

ידוע כי אני מצדד בכל לבי בדרישת השופטים לעצם הענין, אולם אני חושב כי ועדה זו אינה יכולה לדון באורח סופי בענין זה, משום שאין לה הסמכות לכך. לפי חוק השופטים צריכה הכנסת להחליט על שכר השופטים במדינה. היא יכולה להסמיך את ועדת הכספים להחליט בענין משכורת השופטים וגם פנסיה, אולם אין ועדת הכספים יכולה לקבל החלטות בשטח זה, בטרם קבלה הסמכה לכך מאת מליאת הכנסת. אני מציע לבקש את יו"ר הכנסת שיעמיד בשבוע הראשון של ישיבות הכנסת את הסעיף הזה על סדר היום, כך שהוועדה תקבל מחדש את הסמכות שהיתה לה לפי החוק הקודם, אשר התייחס לשרי המדינה, נשיא המדינה והשופטים גם יחד, ואשר חדל לחול גם על השופטים מאז התקבל חוק השופטים.

ד"ר אולשן:

מבחינה חוקית אין ספק כי החלטה שתקבל על ידי ועדת הכספים בענין משכורת השופטים בטרם תוטמן לכך על ידי הכנסת, תהיה בלתי מחייבת לגבי שר האוצר מסיבה זו. גם הוויכוח שיערך בוועדה לפני קבלת החלטה יהיה בלתי מחייב - אפילו את חברי הוועדה עצמם. אולם מבחינה מעשית אין ספק כי רצוי שהדיון לא ייפסק, וחומר זה יוכל לשמש בסיס לדיון שיתנהל אחרי כן באופן רשמי, או להחלטה שתוכל להתקבל בוועדה ללא דיון נוסף.

היו"ר י. גורי:

אני חושב כי הוועדה צריכה לשמוע את חברי המשלחת ואת דברי מנהל בתי המשפט וממלא מקום נשיא בית המשפט העליון, ולהסתיין לאחר זאת עד אשר יתברר המצב מבחינת הסמכויות. לא הייתי רוצה שוועדת הכספים תקבע דעה בטרם ניתנה לה & הסמכות לכך. לא יהי'גם כל ערך מעשי לסיכום כזה.

ד"ר לם:

עוד בחדש אפריל ש.ז. פנינו לוועדת הכספים בתזכיר. כבר אז היה המצב קשה מאד. כאשר החליטה ועדת הכספים בפעם הראשונה על גובה משכורת השופטים,

לא היתה זו החלטה מספקת. משכורת זו נקבעה על פי הצעה שהוגשה על ידי השופטים בינואר 1952, ואילו ההחלטה נתקבלה באוגוסט. בינתיים עלה יוקר החיים, כך שערך הכסף נשתנה ובהתאם לכך גם הדרישה. הוועדה טענה אז כי אין ביכלתה לאשר משכורת גבוהה יותר, משום שאינה יכולה ליצור הבדל בולט עוד יותר בין משכורת השופטים ומשכורת הפקידות הגבוהה. בינתיים עלתה בהרבה גם משכורתה של הפקידות הגבוהה, כך שהנימוק של יצירת הפרש גדול לטובת השופטים, בטל.

אין עינינו צרה בדרגות המשכורת של הפקידות הגבוהה ואין לנו גם כל יכולת להשפיע על קביעתן. יכולים אנו רק לומר כי המשכורת שנקבע לשופטים על ידי הוועדה, אינה מאפשרת אפילו לאותם שופטים שיש להם רק ילד אחד, לכסות את הצרכים החיוניים ביותר עד למחצית החודש. מצבם של השופטים שונה קצת ממצב הפקידות, משום שאנו עומדים על כך ששופט לא יוכל לקבל על עצמו כל עבודה נוספת. בשוויצריה, למשל, אם כי משכורת השופטים גבוהה בהרבה מזו של הפקידות הגבוהה, קיימת גם אפשרות ששופטים יעסקו בבוררות. אצלנו נקבע שאין זה רצוי ששופט יוסיף על שכרו משכורת מבוררות. גם העיסוק במתן הרצאות מזיק מאד, אך בגלל המצב הכספי אין אפשרות לסנוע זאת. עבודת השופט טובלת מכך. גם על ידי עבודת אשתו אין השופט יכול למצוא כיסוי לתקציבו. אני משוכנע כי חתימה חברות גדולות רבות שתהיינה מוכנות לשלם לאשת שופט משכורת העולה אפילו על משכורתו הוא. אולם אנו חושבים כי המשכורת הזאת צריכה להיות מקור מחייתו היחיד של השופט. אם דרשנו כי גם לשופטי שלום תיקבע משכורת העולה על משכורת הפקידות, היה זה מנימוק זה ולא מכל נימוק אחר, או כדי לפגוע באיזה שהוא ענף של שרות המדינה.

המשכורת שלנו מתנועת בממוצע בין 200 לירות ל-270 לירות נטו, כולל כל התוספות. ברוש שבתנאי היוקר הנוכחי האפשרות להסתדר במשכורת זו כמעט ואינה קיימת, כיחוד אם ישנם שופטים אשר להם בנים רבים; מלבד זאת הרי לא כולם מכהנים בבית המשפט העליון. התוצאה היא שבפגישות שופטים מדברים על המצב הכלכלי, במקום לדבר על מצב המשפט בארץ. לאחר שהיתה ועדה שעשתה חישובים שונים ואפילו הכניסה בכך סכום ידוע עבור מספרה, רפואות וכו', התברר כי מינימום המשכורת לשופט שלום צריכה להגיע ל-400 לירות מינימום - אם רוצים ששופטים יוכלו לקיים את ההחלטה שאסור להח לעזור לעצמם על ידי מקורות הכנסה נוספים.

נוצר מצב משונה: שופטים שלנו שעבדו פעם בתור סטודנטים בבית משפט בגרמניה וקבלו מינויים בתור "לאנדגערניכטראט" או "לאנדגערניכטס-דירקטור" זכאים|עתה לפנסיה השווה כמעט למשכורת אותה הם מקבלים עבור מילוי תפקידם.

כאשר התאספנו בינואר ש.ז., חשבנו כי סכום של מאה לירות כתוספת למשכורת, יתן לשופטים אפשרות של קיום. כיום ברור שאיננו יכולים להסתפק בכך. אם נקבל עתה מאה לירות ברוטו תוספת למשכורת, ישארו לנו לאחר ניכוי המס והמקדמה, קצת למעלה מ-40 לירות נטו, וכך שוב לא תיפתר השאלה. לכן מבקשים השופטים כי תיקבע אותה דרגת מינימום שציינת, עבור שופט שלום נשוי אב לילד אחד.

מלבד זאת אנו חושבים כי ועדת הכספים צריכה להכניס שינוי בשיטת התשלום. מקובל היה שהמשכורת אותה מקבל השופט עם מינויו, אינה משתנה. בינתיים מתברר כי אין התחרות גדולה לקבלת משרות שופטים, ונתמנו שופטים צעירים. השיטה המקובלת מתאימה לנוהג האנגלי, שם ממנים שופטים כאשר הם מגיעים כמעט לגמר הקריירה המשפטית שלהם ומפילא יש להם ותק רב. במציאות שלנו אנו חושבים כי יש מקום למתן תוספת ותק בשיעור עשר לירות על כל שנה.

ר"ר לנדאו: _____
אם כי הדרך לקביעת העלאה מתאימה של משכורת נתונה לגמרי בסמכות ועדת הכספים, חשבתי כי תרצו אולי לשמוע באיזו דרך אפשר לתאר דבר זה.

ראשית כל תצטרכו להחליט אם אתם רוצים להמשיך בשיטה של תוספת פטורה מס, המגיעה היום ל-50 לירות לחודש עבור שופט מחוזי. אם סנמוקים מסויימים תרצו לבטל תוספת זאת לגמרי, צריך להיות ברור שהדבר גורר אחריו צורך במתן העלאה ניכרת מאד של המשכורת|ברוטו.

בתזכירנו מחודש אפריל 1952 מאנו בדרישה לתוספת של 100 לירות ברוטו, המתבטאה בתוספת של 50 לירות נטו בקרוב. זו היתה דרישה צנועה ביותר והגענו אליה מתוך רגש אחריות וידיעת המצב הכללי. אולם מאז חלה התייקרות משמית של לא פחות מ-25% ולכן צריכה דרישתנו להשתנות בהתאם לאחוז התייקרות זה.

שופט מחוזי נשוי אב לשני ילדים, מקבל היום 280 לירות ברוטו. אם נוסיף לכך את דרישתנו המקורית לתוספת 100 לירות ברוטו, נגיע ל-380 לירות ברוטו. על כך יש להוסיף 25% שהם בערך 95 לירות וכך אני מגיע לסכום כולל של 475 לירות ברוטו, על פי הנחה שנמשך ההסדר הקיים, לפיו פטורים 50 לירות מס הכנסה. נוסף על כך יש להביא בחשבון תוספת תחק. אני חושב כליאין זולק על שרצוי לתת תוספת זו, לא רק משום שכך נהוג לגבי הפקידות, אלא גם משום שאם שופט ידע כי משכורתו עולה באופן אוטומטי משנה לשנה, תפוג קצת העצבנות השוררת עתה בקרב השופטים כאשר המדובר על העלאות בדרגה. גורם זה של משכורת גבוהה יותר בדרגה גבוהה יותר, משפיע ללא ספק על השאיפה המתמדת של השופטים להעלאות בדרגה.

אני רוצה להביא דוגמא אישית: אני מקבל 290 לירות ברוטו. לאחר ייכוי מס הכנסה, מקדמה על חשבון מס הכנסה ואותן 25 לירות על חשבון המפרעה, שארות לי 208 לירות+10 לירות הוצאות. התוצאה היסודית היא שהגיעו מים עד לפש ואין להתקיים במשכורת זו.

אם גם נשכח לרגע את כל המענות הצודקות בלי כל ספק על מעמד מיוחד שופטים, אני חושב שאי-אפשר לחלוק על כך שדרושה כאן מעלאה נכרת מאד. ואם יטענו גורמי שגם הפקידות במצב קשה מאד, הרי אומר: רבותי, צריך לקבוע איזה סולם זל עדיפות. לא צריך לומר מה מקומם של בתי המשפט בסולם הזה; אתם בעצמכם נקבעו זאת. לדעתנו, על כל אלה, כדי לשמור על הנכס הזה. שמחתי לשמוע מפי שיא המדינה עצמו כי מתי המשפט נהנים מאמון הצבור. תשלום משכורת גאותה הוא דאי אחר התנאים לשמירה על קיומו של אמון זה.

ד"ר אולשן:
דברי לא יהיו כדברי בא כח השופטים המציג את דרישותיהם; לכך ישנם באי כח מוסמכים. וני רוצה לכוון את דברי מבחינה אחרת לגמרי.

רובצת עלינו ביחוד הדאגה ליעילות הזרוע השפוטטים במדינה ורמתה. ובחינה זו רבה החשביות בדיון המיוחד והתחשבות מיוחדת במעמד השופטים ובמספוק רכיהם. על ידי כך איני רוצה ששום פנים להפחית או למעט את החשיבות והערך של חלקים אחרים במנגנון המדינה. הוזכר כאן השרות המשפטי. איני חושב כי המשכורות ונקבעו לאחרונה לאנשי השרות המשפטי הן מופרזות, אלא להיפך. בקשר לכך יכול וני למסור לכם כי לפני כמה זמן פנה אלי שר המשפטים בקשר לקבלת מועמד למילוי ופקיד מסויים במשרד המשפטים. יעצתו לו בקשר לפסמה מועמדים שיכולים היו למלא יפה טאד אותו תפקיד. התברר כי בגלל המשכורת המוצעת למלא תפקיד זה, וני סיכוי כי יקבלו אותו מועמדים אלה על עצמם. לפיכך הצעתו לו שמות של מועמדים המתאימים קצת פחות מן הראשונים, אולם לאחר כמה זמן נודע לי שאף אחד מהם לא הסכימו למשכורת המוצעת לפי הדרוג האחרון - אף על פי שאלה כבר לא היו המועמדים המתאימים ביותר. משום כך אני חושב כי השכר שנקבע לשרות המשפטי אינו מוגזם. אם נאמר בתזכיר משהו בקשר לשאלה זו אשר גרם לאי-הבנה, ורי אני מצטער על כך. אם בכלל הוזכרו משכורות השרות המשפטי, היה זה רק כדי השיב אעל הנימוק שהוזכר כאן על ידי ד"ר לם.

היו"ר הנכבד של ועדת הכספים הזכיר, כי שאלת הפרסטיג' של שופטים אינה קשורה בגובה המשכורת. אמנם אי אפשר למרוד לפי זה את הפרסטיג' הן קיימים כאן גורמים אחרים. ישנן פעולות שונות חוקיות בהחלט ומקובלות בקרב כל האזרחים בארץ, אך שופט אינו רשאי לקחת חלק בתן. שופטים צריכים להיות שרים ובעלי דמה מקצועית גבוהה, אולם גם תכונות אלו אינן מספיקות. לשם הצלחת הזרוע המשפטית בארץ, היא חייבת להנות מאמונם של כל חלקי הצבור. משום כך צריכה להיות שמירה שהשופטים יקיימו גם בחייהם הפרטיים רמה מסוימת. ואשר עם קום המדינה התחילו להרכיב את בתי המשפט, הוצעו לתפקידים אלה וורכי דין בעלי עמדה, בעלי משרדים ממדרגה ראשונה, והם התנדבו לשרת בזרוע השיפוטית של המדינה לאחר חיסול משרדיהם. רוצה אני לספר על דוגמא של שופט ופנה אלי לפני שלוש שנים ואמר לי כי יש לו בכנק חסכון של אלפיים-שלושת אלפים לירות מן התקופה בה קיים עדיין את משרדו. ערכו של הכסף יורד, ומנהל בכנק הציע לו לקנות מתכת לעשיית כסף כדי להבטיח את ערך חסכונו. הוא שאלה ידעתי על ענין זה, ואמרתי לו כי לפי דעתי הוא אינו צריך לעשות זאת. השקעה זאת היא חוקית בהחלט וכל אחד מן הצבור רשאי בהחלט לעשות זאת וא יש לא

יאטר על כך טענה. גולמן אמר שופט יתקיע כך את כספו וזה יהיה טוב בבנק, יכולים פקידים הבנק להתחיל להתלחש כי שופט זה עוסק בעסקי מתכת.

עיני יודע עם סגובל שעובדי מדינה עינם עוסקים בעבודות חוץ. עובדה היא שחלק גדול מאד של עובדי המדינה עוסקים בעבודות חוץ, היות ואינם יכולים להימנע מזה. הממשלה יודעת על כך ואינה אוסרת מאומה, כי היא יודעת שאי אפשר להתקיים מן המשכורת. לעומת זאת השופטים לא היו יכולים לעשות זאת, מפילוס המדינה הממשלה לדבר, מאותה סיבה יציבתי קודם.

לדוגמא: לפני פטירתו של ד"ר האוצר הטובח,

היה מסווג בין הממשלה ובין חוג ידוע של אנשים על סכום מסך גדול מאד. מר קפלן המפוח פנה אלינו בבקשה שנמנה אחד משופטי בית המשפט העליון בתור בורר. אילו הסכמנו לכך, יכול היה אותו שופט לקבל תמורת עבודת הבוררות שכר של אלפי לירות. חסד שופטי בית המשפט העליון וזנו בכך, והאלטנו מה אחד להשיב בשלילה, וף על פי ענין ייסור על כך. היו עוד פניות סגודים עונים אל שופטים שיששנו בוררים, ואנו מחליים תמיד בשלילה. אין אנו רוצים שופט יעסוק בתור בורר פרטי בענין שיכול להגיע בשלב מאוחר יותר לבית משפט.

אשר לעבודת הנושים, אינני חושב כי מישור

במדינה יטעו פסול בכך שאיתנו לל עובד מדינה עובדת גם כן. מאשתו של שופט נמנעת אפשרות זו, כי אם היא תעבוד אצל עורך-דין, למשל, ואותו עורך דין יזכה במשפט שיתברר לפני בעלה, תתחיל מיד לזות נפתיים ומחובתנו למנוע הזדמנויות לשתחון פהנתתי דוגמאות אלו כדי לחזור על הדברים שדובר עליהם בוועדת הכספים של הכנסת הראשונה והובנו על ידה.

אך לא זו בלבד שלא רצוי כי שופט יעבוד

עבודה נוספת, אלא שהדבר גם אינו אפשרי. כאן רצוני לעמוד בקצרה על עבודת השופט. אני יודע כי גם בין עובדי המדינה ישנם אנשים אחראיים ומסוריים לעבודתם, שאינם מקפידים על מספר שעות עבודתם. ישנם גם שרים העובדים בתחום תפקידם יומם ולילה, ויש שלא כל כך. כאשר תבע ראש הממשלה טעובדי המדינה כי יעבדו 47 שעות לשבוע, היו כל השופטים מוכנים להיענות בשמחה להצעה כזאת לגביהם, ומוכנים היו מפילו להוסיף על כך שעתים, ובכל זאת היו מקלים על עצמם על ידי כך בהש את למספר השעות שהם עובדים כרגיל.

מאז קום המדינה פתרבה והולכת העבודה

המשפטית. ישנו סוג מספטים הנקרא בפני הקהל "צו על תנאי". בתקופת המנדט הגיע מספרם של משפטים אלה ל-120 לעונה מכסימום. מאז קום המדינה עולה מספרם של משפטים מסוג זה על 300. נוסף לכך חוקקו חוקים המקשים את מילוי התפקיד. קיים חוק האומר כי כל טענה לבית המשפט העליון חייבת להתברר בפני שלשה שופטים. ישנן תביעות שלבבי הדין בהן אין כל הצדקה לחוק זה. ישנם עניינים משפטיים ששופט אחד יכול להחליט עליהם מיד. אך מאחר שהחוק מחייב לברר את כל הטענות בפני שלשה שופטים, הרי מרגישים הצדדים מחוייבים להזמין עורכי דין הנואמים נאומים, ובמקום חמשה רגעים עורך ענין כזה שלוש שעות. ברור שחוק זה מכביד מאד על עבודתו של כל שופט.

בשעה 8.30 מתחילים להתברר המשפטים בכל

בתי המשפט בארץ. באופן רגיל צריכה שמיעת המשפטים להסתיים בשעה 13.30, אך לפעמים זה נמשך יותר. הישיבה בבית המשפט מהווה את החלק הקל ביותר של עבודת השופט. עליו לקחת את התיקים לביתו ולעיין בהם שם. אין שופט נכנס לבית המשפט ביום הכין את עצמו ויודע מהן טענות הצדדים. לאחר שהוא מכין את החומר ליום הבא, עליו לשוב ולעיין בחומר של המשפט שהתברר בבוקר. אחרי כן הוא ניגש לכתיבת פסק הדין, שהיא קשה יותר מכל כתיבת עתונים ומספרים, עם כל הכבוד לעוסקים במקצועות אלה. באופן זה עסוק השופט מן הבוקר עד מאוחר בלילה.

לרגל הטוב הכלכלי ישנם שופטים העוסקים

בעבודות נוספות. עד כמה שידוע לי מספרם אינו רב, אולם אני חושש כי הוא יגדל. אמנם שטח העבודה הוא מוגבל, והדבר היחיד הבא בחשבון כעבודת חוץ הן הרצאות. עלי לומר בפרוש כי הדבר אינו רצוי כלל וכלל. זה תתחיל משום שהיו חסרים לאוניברסיטה מרצים, לפקולטה למשפטים, אך ענין זה גוזל זמן ומעייף. לדעתי ולדעת שר המשפטים, צריך גם ענין זה להיפסק.

כל הדברים שאינתי אינם קיימים לגבי סקטורים נחרים. טוב אני מדגיש: אין וני מתעלם מן העובדה כי מצב המנגנון בכלל איננו טוב, וכי זוהי בעיה קשה מאד לצריך לפתור אותה. איני יודע לכמה מכם ידוע מעבור ביקור אצל רופה מומחה צריך לשלם כיום 15 לירות, גם אם הבקור אינו עורך למעלה מ-3 רגעים.

הוזכר כאן תלום ותקן. אני רוצה לתמוך בענין זה מבחינה נחרת לגמרי. י. בארץ כ-85 לופטים. אנו מקווים שעם גידול העליה והתפתחות גדולה יותר, יהיה צורך במספר גדול עוד יותר של לופטים. ישנם למעלה מ-40 לופטי שלום. כדי לופטי שלום יעלו בדרגה, צריכים להתפנות מקומות בבתי המגורים. אין לתאר שיתפנו 40 מקומות אפילו במשך שנים רבות. ברור שהלק גדול מאד מלופטי שלום וכן מהלופטיים המחוזיים, אינם יכולים לצפות אפילו לעליה בדרגה. כאשר לופטי יודע כי במשך שנים רבות יקבל אותה כשכורת בדיוק, הוא מאבד את רוח החיים בעבודה. שונה הדבר כאשר יע לו איזו פרספקטיבה לעליה בשכר. מבחינה זו רצוי מאד לקבל עקרון זה גם לגבי הלופטיים.

השתדלתי לתאך לכם באופן כללי את המצב. נכון אמנם כי על ידי כסף אין קונים פרסטיז'ה, אולם ראיתי להדגיש כי קיים קשר בין שני אלה. כדי לשטור על הרמה המוסרית בעיני הצבור, נטנעת מן השופט אפשרות לשפר את תנאי חייו בדרכים המקובלות בהחלט לגבי כל אזרחי המדינה, ועל כן צריך לעזור לו במיוחד. זהו שטח עדין מאד, ומוכרחים להתחשב בו.

היו"ר י. גורי:

אפנה במכתב אל יו"ר הכנסת, בבקשה כי יעמוד בקרוב לדיון בכנסת את השאלה הזאת, באשר ועדת הכספים אינה יכולה לסיים את הדיון בו התחילה לפני קבלת חוק השופטים, עד אשר תחליט הכנסת אם לחדש את סככותה בענין זה או לאו.

ד"ר לנדאו:

אנו מבקשים כי ייעשה משאו לעיכוב בכוי המפרעה על 25 לירות לחודש. יתכן שועדת הכספים יכולה להתערב בענין זה ללא קשר עם ההסככה, היות והיא התחילה בענין זה בשעתו לפי החוק הקודם.

י. בדר:

אני מציע כי במליץ בפני שר האוצר לדחות את בכוי המפרעה לעוד שלשה חדשים.

היו"ר י. גורי:

נבקש לדחות זאת עד להכרעה בענין המסכורת.

ד"ר אולשן:

אני מבין שוועדת הכספים אינה יכולה לקבל בינתיים החלטה, אך אני חושב כי נסיון השנה הקודמת מראה שבצוי אולי להקים ועדה הכנסת מצומצמת שתבדוק את החשובים המפרטים הנאים בחשבון בתור הצעה מעשית, כדי שהחומר יתגבש עד אשר תתחיל ועדת הכספים לדון בכך.

ד"ר לם:

מבלי להתכוון לאיים, אני רוצה למטור לחברי הוועדה שאם לא תהיה החלטה, אותם השופטים שאינם יכולים להמשיך במלוי תפקידיהם בתנאים אלה, לא ימשיכו. אם הוועדה תמליץ לא לנכות את המפרעות ושר האוצר ינכה בכל זאת, הוא יהיה אחראי אישית לפעולות שאנו נבוקט.

ג. שאלות חברי הוועדה והתעוררות לסדר דיוניו

מ. גניחובסקי: שמעתי כי למרות החלטת ועדת הכספים, ישנה הצעה לנכות חצי סליון לירות מתקציבי התרבות, כדי לסדר חשבונות פנימיים על משרד החינוך. קודם כל אני רוצה לשאול אם זה נכון, ומה יש לעשות בענין זה.

שנית, מכיון שכלול בסדר היום סעיף על ערבות ל"אל על", אני מבקש כי ידונו על כך בנוכחות מנהל החברה, כי אני רוצה לעורר את שאלת שמירת העבת על ידם.

א. ציזלינג: צריך לדון באו-ן דחוף בכמה עניינים:
א. ענין חברת ההסמל. מביעות אלינו שמועות מדאיבות על מה שעומד להורות בשטח זה. הייתי רוצה שהמטעלה תטע את דעת הוועדה בטרם נקבעים הדברים.

שנית, אני מבקש כי תימסר הודעה מוסמכת בענין תקציב מטבע חוץ.

שלישית - ענין "קייזר פרייזר". לפני זמן לא רב קראנו בעתונות על חקירות ובדיקות, ומיפתי על כך לוועדה, לאחר שקבלנו פצם ידיעה על ענייני החברה, שהיתה לדעתי מטשטשת ומטעה. אני מבקש אינפור-מציה בשטח זה.

רביעית - אני רוצה לדעת דינו של "תונל". יש לי אינפורמציה לפיה לא פנו לגופים הפועלים שם בענייני הובלה בהצעה כל שהיא, על אף מה שסופר בוועדה. יש לי חומר מדויק מתוכו מתברר כי ההובלה שם היתה מאורגנת על ידי מטקים מכל צורות ההתיישבות ללא הבדל.

ממשיך - האם הוחזרו 200 אלף לירות שנלקחו ממוסדות צבוריים בצורת מלווה חובה?

ששית - שאלת תקציב החינוך והתרבות. בקשר לכך אני רוצה לעורר גם את שאלת השינויים שמכניסים בבצוע התקציב, שלא לפי הסגרת שאושרה. אני סבור כי אין המטעלה רשאית לקצץ בשעות לטוב בבתי הספר, כי זה היה אחד החיובים שעל יסודם נקבעה מטגרתו של תקציב זה כפי שנקבעה. זה איננו ענין אדמיניסטרטיבי. חל קצוץ ברשת החינוך גם בבתי הספר העממיים וגם בגני הילדים, בהם אין סקיימים למעשה את המצב החוקי. נוסף על כך ידוע לי על מוסדות חנוך רבים שלא קבלו עדיין אף פרוטה, אף על פי שחלפה כבר מחצית שנת הלמודים. על ידי כך מעמידים מוסדות תרבות חשובים במצב חמור מאד.

י. בדר: אני רוצה קודם כל לציין כי נציג האוצר אינו משתתף בישיבה זו, אף על פי שהוזמן. אני מציע קודם כל הצעה פורמלית: לדחות את הישיבה. עלינו לעמוד על אגואז כבוד המוסד המכונה "כנסת" ואיני חושב כי הבא לשמור על כבוד הכנסת פוגע בכבוד המטעלה.

ברצוני להציג כמה שאלות. קודם כל אני רוצה להפנות את השומת הלב לעובדה, כי ספרי חוקים מתפורטים באהור על כמה ימים לאחר כניסת החוק לתקפו. מבחינה משפטית זה ענין חמור מאד, כי על ידי סלוף התאריך, ניתן לחוק הוקף ריטרואקטיבי. תקציב הפיתוח, למשל, חולק לחברי הכנסת שבועיים אחרי כניסת החוק לתקפו באופן פורמאלי. זהו פגם פורמאלי שמוכרחים להתגבר עלי.

שנית, הגיע הזמן לקבל דו"ח חצי-שנתי על בצוע התקציב הרגיל. נוצר נוהג חדש של מסירת דוחים כספיים לא לחברי ועדת הכספים, אלא לעתונאים. אני מבין כי ישנם פקידים גבוהים באוצר הרוצים לעשות פרסומת לעצמם, אולם עליהם להביא בחשבון כי אי אפשר להפר באופן חד-צדדי את הנוהג הקיים בארצות רבות שהשר הוא האחראי על כל פעולות משרדו, כך שגם את השבחים אך גם את הבקורת אין מפנים על פקידים מסויימים אחראיים על מחלקות שונות באותו משרד. מעתה על פקידים אלה להיות מוכנים גם לשמיעת הבקורת האישית. על כל פנים, עלינו לקבל את הדוח על ביצוע תקציב מטבע חוץ בשנה הקודמת, אשר נמסר לפני חדשיים במסיבת עתונאים. נוסף לכך הודיעה באי-כח האוצר לעתונאים על האעת תקציב מטבע חוץ לתשעת החדשים מולי ש.ז.

עד סוף 1954 הם התחילו בפני... כמים כי יטולו מקצב זה לאישור ועדת הכספים. אני רוצה לבקש שהאוצר יביא לנו את ההצעה, כפי שהבטיח לעתונאים...

לפי הנהג החדש. מסר מר ארזוב לעתונאים גם על מצב טס ההכנסה, וגם על הצעה חדשה להכנסות שינויים חשובים מאד. הצעות אלה מסתמך לא בזכותן עדיין בממשלה וגם כי לא נהוג לפסוק הצהרות כאלה בטרם זמן, בייתי מבקש שהודעות אלו תסופקנה גם לנו.

שלישית - אימפורטציה על כוונות המחירים בקשר עם מיטי עקיפין ולפי פערי מטבע.

עלינו לקבל איזו אימפורטציה כפונדט יותר לגבי הבנק הממלכתי, שיעת הפעלתו מתקרבת, על כוונת שחזה לנו גם אפשרות להסמיע איזו דעה. גם בקשר לכך הייתה הודעה סנסציונית, שהכדינה עומדת בפני האטרופות לבנק לתשלומים בינלאומיים. אני רוצה לבקש את תשומת-לב החברים לכך, שהצטרפות כזאת קטורה בשורה שלמה של התחייבויות המגבילות במידה רבה את הסוברניות של הכדינה על המטבע, ויוצרות כראש מסגרת מסויימת לפדיוניות המטבע. אין כל פגם בכך לגבי הכדינות המקבלות על עצמן התחייבויות אלו, אולם ראוייה כל בדיקה השאלה אם עלינו לקבל התחייבויות אלו בדבר זה. הבטיחון של מדינות אחרות כלפינו, כי סגורם ללאחר ההצטרפות למסגרת זו אין אפשרות "לחטוא" בכדיניות המטבע, וזהגים לעשות כמה צעדים פרוחיקי לכח בטרם מקבלים את עול המטביות של המסגרת החוזקה, כדי להשיג קצת רווח מחיה. אני חושש מאד כי בטרם תצטרף הכדינה לקרן המטבע הבינלאומית ויקבלו התחייבויות אלו, תנקוט הממשלה צעדים פסיין זה. אני מבקש כי יהיה דיון על כך בוועדה בהקדם האפשרי.

ש. דיין: אני רוצה לשאול כמה שאלות כדי לקבל תשובה עליהן בשבוע הבא.

על ההתיישבות הצעירה עובר בזמן החרון מספר קשה. משקים אלה נבנו לעת עתה על גידול ירקות שהם עודמים בשוק ואינם מכסים את הוצאות הייצור. הם מהססים מאד אם לגדל טוב ירקות לקראת העונה הבאה, ואנו עלולים לעמוד בפני מצב קשה מאד אם יהיה מחסור בירקות. אני רוצה לשאול את האוצר מה הוא מתכוון לעשות בשטח זה. היו הצעות של מחירי מינימום, של הענקת סובסידיות, של התחייבות לקנות את כל התוצרת, גיוון המסק על ידי קניית פרות מקומיות ומחו"ל, נטיעת מטעים, פרדסים וכו' וכו'. אני רוצה לדעת מה עושה האוצר כדי לקדם את פני הרעה.

שנית, התרשמתי מן הדו"ח של מנהל חברת השלומים, כאילו אין לחקלאות חלק בעלומים. אני מבקש שהצעות מועצת השלומים יובאו בפני ועדת הכספים.

הייתי רוצה שיימסרו לנו פרטים על ועידות המגבית ומלווה חובה, וכן על הוועידה הכלכלית העומדת להקתיים בירושלים בטוף חודש זה. על ידי כך נוכל לקבל מושג על הסכויים בקשר להכנסות שנקבל השנה מסקורות אלה.

היו"ר י. גורני: עשיתי כל מאמץ כדי לשנות את המצב בקשר לבזכרות בא-כח האוצר בישיבות הוועדה. הדבר תוקן במשך תקופה מסויימת. פרט לכך אתעכב רק על שני ענינים שהועלו כאן: תקציב משרד החינוך והתרבות וענין חברת החשמל.

לגבי חברת החשמל, נאמר לי על ידי שר האוצר בכנסת, בשעת הדיון על תקציב הפיתוח, כי המטא ומתן נסתיים. אכרתי כי לפי ידיעות שנמסרו לי משם האוצר, נסתיים המטא ומתן רק בראשי פרקים. אנו נדרוש הסברים בענין זה.

בענין תקציב החינוך והתרבות אני רוצה חובה לעצמי לומר לחברי הוועדה כי היא נמצאת במצב עדין - וגיחוד אנוכי בתור אחראי לעבודת הוועדה - כאילו הבאנו שאלה זו לכנסת מתוך הטעיית דעת הקהל. אמרנו כי החשבון מראה שאפשר לקיים את חוק למוד חובה על בסיס של השתתפות מצד המדינה, העיריות והאגרא. סדרתי גם כי היועץ המשפטי אישר שאפשר ליישב את ענין האגרא בתחום החוק הקיים. אולם משרד הפנים שלח חוזר לרשויות המקומיות, בו הוא מודיע כי הממשלה תכסה החל מתחילת אפריל את כל משכורת המורים והגננות, אם כי בהחלטת הממשלה נאמר שהיא תכסה רק את משכורות המורים, ועל יסוד הנהגה זו נכנה התקציב. על יסוד חוזר זה של משרד הפנים לא כללו הרשויות המקומיות בתקציביהן את משכורות הגננות.

אולם ירשויות המקומיות עשו עוד דבר על דעת עצמן, מטרת הפנים לא הזהיר אותן מטעשה זה. כאשר נודע בנבחר גי עומדים לבטל חוק למוד חובה לגנים, בטרם נתקבלה החלטה של הכנסת והיה ידוע כי ועדת החינוך והנבחר מתקוממים נגד זה - החליטו הרשויות המקומיות על דעת עצמן לא לכלול בתקציביתן גם את ההחזקה. כך נוצר גרעון עצום בתקציב חלק של הגנים. האגדה היתה סכונת לכסות את החסר בתקציב הממשלה ולא בתקציב הרשויות המקומיות. אכרנו רק כי את החשבונות אפשר לעשות באמצעות הרשויות המקומיות. הרשויות המקומיות הודיעו כי לא יפתחו את הגנים מחוץ שאין להם כלל תקציב למטרה זו. ועדת שרים יכמה כאשר טיכמה, והחלטה זו אי אפשר לבצע בטענה החוק כפי ליעץ היועץ המשפטי, ולא חוכרמים להביא את הענין לדיון בתוך תקון לחוק חנוך חנם. כדי שיפתחו הגנים צריכה הכנסת לאשר תקציב נוסף, או לאשר את התקון בחוק שיאפשר גביית שכר למוד.

מה שנוגע לשאר הקצובים, אי אפשר לוטר כי הם עומדים בנבחר לחוק. כאשר יר החינוך והתרבות הרצה בכנסת על התקציב, נאמר כבר שיחולו בו קצובים מקצובים שונים, ואי אפשר לוטר כי חברי הכנסת לא ידעו זאת.

עלי להביא לידיעת חברי ועדת הכספים כי קבלתי שני סכתבים: האחד טרב אלוף יעקב דורי והשני מפרופסור מזר. (קורא את המכתמים). כאשר נודע לי על שניים אלה אכרתי לשר החינוך כי אני מטיל ספקים העברות אלו מטעין לסעיף סתייבות עם חוק התקציב. הסכומים בהם מדובר הם נכרים. אי אפשר להעמיד את האוניברסיטה בפני עובדה של קצובים כאלה, לאתר שעברה כבר סחצית ענת התקציב. אב גם אפשר ליישב ענין זה מבהינתו הפורמלית, איני בטוח אם מבהינת עניינית אין זו פגיעה בסמכותה המהותית ולא הפורמלית של הכנסת. שר החינוך טוען כי לא היתה לו בררה אחרת. המכתב שלו למוסדות אלה נוסח באורח החלטי, אולם הוא יודע כי אין לקצובים אלה תוקף כל עוד לא אושרו על ידי ועדת הכספים. כל עוד לא קבלה ועדת הכספים כל הצעה בענין זה מן האוצר, לא יכולא להיות לשניים אלה כל תוקף. גם כאשר היא תיקרא לדון בכך, תצטרך להביא בחשבון את כל הבהינות שהזכרתי, הנוגעות בענין זה.

הישיבה נכ לה בשעה 14.15